

Jekabaara

Cikela ceman n'a musoman kunnafoniseben

a te bo kalo o kalo

Jamana baarada la BP: 2043 Bamako (Mali)

d. 20

Boko 108 nan
1994 SAN - NOWANBURUKALO

OTIWALE YE MAKOCI DEMEN BAGA BA YE MALI KOORIKO LA

Dakunw

Ne 2 : MAKOCI ni kunnafonisiraw

Ne 3 : Ladilikanw

Ne 4 : - Otiwale cikékaw ka don

Ne 6 : Otiwale ye MAKOCI demenbagabaye Malikoortbaara la.

Ne 10 : Jekabaara kalanbaganw ka batakiw

Ne 11 : Wasoton kusa (tigelaban)

Ne 12 : Poyiw

Kalo laadilikan

Jamana nemaa ko di koronfekle kan?

Peresidan Alfa Umar Konare ka kuma na a ka kosafe Gawotaa senfe, a ko: "Malite faraje jamana danma ye. Mali te farafin jamana danma fana ye. Mali ye faraje ni farafin je jamana de ye, ben ani badenya ni nogn makoto ye min sinsinnan ye. Kelé kelen min be Malidenw nafa bi, o ye faantanya ni dësenyerekoro keléli ye".

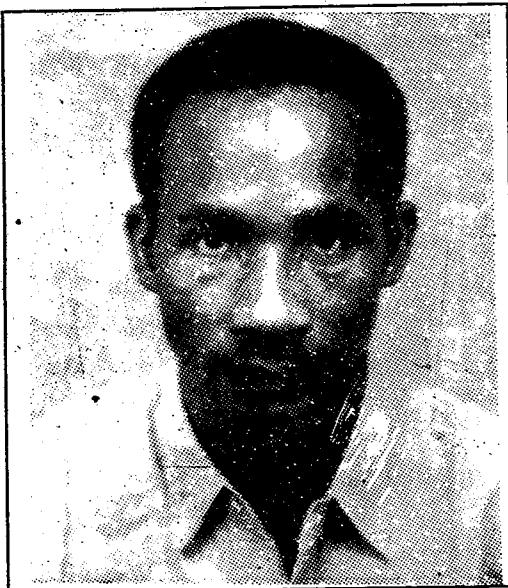
O ye tine ye. An be Ala deli a ka don tulo kunnandi w kono. N'o kera an b'a don ko nafa fosi te murutibagaw ka marafata la, ni bone te u yerew ye.

Tumani Yalam Sidibe

"Djaniya numan ni Kumamugu in si te jamana nafa, fo kelen : WALEYA" (Abdulayi Bari)

MAKOCI ni kunnafonisiraw

Zan Dosayi Jara

MAKOCI ye cakedaba ye min sigikun ye cikelaw ka yiriwali lasabatili ye. O de kanma, MAKOCI ye feere bëe sigi sen kan walasa a be se k'a jeniyoro o fin, a nema cikelaw yoro. Nka, i n'a fo an balimake Zan Dosayi Jara y'a jira cogo min na, a ka kan an k'a don ko bi bi in na, MAKOCI kono kunnafonisira te sebenw danma ye. Arajow fana b'a la. O kunnafonisiraw joyoroka bon haali MAKOCI ka cikelaw lafaamuyali la cike-yiriwa-feerew la an'u yerebolo donni na cike-yiriwa-

baarawla. Duguyiriwatönw bugunnen don kosebe bi MAKOCI mara kono. U bëe b'u joyorow fa ka da ko caman kan. Ofoloyemaraw bëe boliye nögön kà ketaw kalama ka da kunnafoniw jensecogo lakika kan. A filanan ye kalan matarafali ye cikelaw fe, o dun fana sinsinnan ye kunnafonisëbenw de ye. Cikelaw b'u ka batakiw seben u ka ketawn'uka döñkowan'uka duguw konokow kan. A sabanan ye cikelaw yere labencogo ye cike-yiriwali baaraw kono, i n'a fo dugukolonon kunbenbaaraw; i n'a fo koori ni senefen tow sannifeerebaaraw ani forow ka nafadonsira tow bëe. Bibi in na, MAKOCI ka cine baarabolo b'a sekobëe lajelenna walasa ka faamuya labanban cikelaw fan fe. Nka o ye sira soroka da cikelawyere ka timinandiya kan, ka masoro ni maa min y'a don k'ale demenkun y'a yere de ka here lasinsinniye, otigiyere b'a demenbaga demen a demenni na. O be demen nogoya. Nk'an ka kan ka da min na, o yekunnafonisirajoyoroba de yewale ninnu sinsinni na cikelaw yoro. Kunnafonisëbenwdeb'u hakiliw lamin, ka d'a kan, u dalen b'olu de ka kunnafoni jensennenw la. Bi bi in na,

Bi, kunnafonisiraw cayali ye kuma di cikelaw ma u yere togplakow kan

ni kunnafoni fen o fen ma temen Jekabaara. kunnafonisëben ka sira fe walima arajosow, cikelaw t'o mine ni barika ye. Nka, ni kunnafoni yera o kunnafonisiraw fe, u be da o la. U b'a fo ko: "A be Jekabaara yere kono", walima "arajo yere de y'a fo"! Fen min ye Jekabaara kunnafonisëben ye, o kera MAKOCI cikelaw ka "Jafile" ye bi. U b'u yereb n'u ka sigidaw togplakow bëe seben ka ci o ma, awa u b'olu bëe kalan o de kono fana. A ka kan, an da ka se nögönla jeba ma min sigira sen kan MAKOCI fe 1987 san okutoburukalo la, Bamako. O kene o kan, cikelaw; numuw; MAKOCI ka baarakalanbolow bëe togplamogow tun be yen. O nogonye o fana tun y'a danma kunnafonisiraba ye, aw'a kera sababu ye ka barika don kunnafoni taabolow barikali la MAKOCI kono. O nogonye o de senfe, Mali fangabolo ye cikebaarada nanaya jala di MAKOCI ma. An ka jatemine na, MAKOCI ma dese o danaya minen koro ka d'a ka cikelaw labencogo an'u labenbolow kan bi.

Nin tun ye masala ye min temenna an ni Zan Dosaye Jara ce, n'o ye MAKOCI cine baarada nema dankan ye.

JEKABAARA SEBENJEKULU

Laboli kuntigi

Salif Bertrand

Sebenjekulukuntigi

Tumani Yalam Sidibe

Sebenjekulumogow

Tumani Yalam Sidibe,

Salif Bertrand

Bakari Sangare

ani Solomani Jalo

Sebenyoro orodinateri la

Jamana gafe sebenyoro

Baarakenogonw

MAKOCI, "OCED", "SNV"

Jensenyorow

MAKOCI, "ODIK", OTIWALE, "ODIMO"

Labugunyoro : Kibaru

Bojogonko hake : 11 000

Ladiliikanw

Ni koɔri ye jeli damine dɔrɔn, an k'a boli damine

Baara b̄e n'a daminewaati, awa baara b̄e n'a kiimewaati. O ye dijē baara b̄e ye. Baara ma b̄o baara la. An b̄e se ka sabanan min fō ka da o kan, o de ye ko baara b̄e n'a tōnō s̄orowaati. Ka bi samiñē donda nebilawaatiw la, koɔrisenēna ni sumansenēna hakilimaw b̄e wuli k'u jo u sen kan foro kōnō. Forow b̄e laben, ka masorō fen si labenbali t'a kebaga nafa. Sene keminenw b̄e joosi, k'u ekuruw n'u bulonw ka banbanni s̄egesegē, walasa u b̄e labaara kōnuman ani nōgoya la. Fen min ye misiwyē, olubē matarafa kolosiliakika kōnō. Nka, n'an ye jateminē k̄e, an b̄a ye ko nin baaraw n'u nōgōnna caman werew kekuñ ye fen kelen de ye, ka koɔri numan ni suman caman s̄oro. Fen min ye suman ni sc̄enfen towta ye, antena an banban olu kan kosebe ka masorobee b̄a dōn ko kōngotfamuduman te fo faadenkōne kan akada. An b̄an sinsin min kan o ye koɔri de ta ye. Ale de ye Mali jamana ni cikela ba kemshakē caman ka nafolodonfenw rō barikama ye. Nka, gundonin kelen deb'aleka kola, min dōnbaliya walim'a

faamuyabaliya, walim'a matarabaliya bēna ni cikela caman ka san baara b̄e keli ye san-ji-kōrō-wōosi ye. O gundonin te dōwēre ye koɔri-bojoona kō. An kan'a to koɔri ka je, ka ja foro kōnō. O b̄a girinya ban, k'a ji ja, k'a fegenya. A denw b̄e bin foro kōnō ka naman-naman k'u la. O b̄e k̄e

sababu ye ka koɔri nōgō. An si ka nafa t'o la. Koɔri, an k'a b̄o joona, i n'a fo Kucala Sanba Kulibali y'a fōcogo min na Jekabaara ka Setanburukalo (Kalo 9n) kōnō. An ka nafa b̄o dela. Fen min y'an ka dugusiraw ye, an ka wuli olu fana ladonni fe walasa wotorow ni mobiliw b̄e u ka taa-ka-seginw k̄e nōgoya la. Fen min y'an ka dugu koɔri lamarayorōw ye, an k'olu kōnō benben ani k'u kogow bari. Ladiliikan laban ye koɔri lasagonfiniw ye. Abada an kana an ka koɔri lasagon manabōrew kōnō. Dese kana an bila o la kuma te teliya ko jugu ma. O ye wale ye min bēna ni manafuw nagamini ye koɔri la. O b̄an ka koɔri gala dijē koɔrisugubaw kōnō. An k'an ka koɔri lasagon finibōrew de kōnō. O de kafisa an ma. An k'an janto nin fana na: nafolo donda kelen-kelen b̄e ka kan ka jateminē de. O deb'a to nafolo s̄oroba ko kelen tēna k̄e waati kunkurunnin-n b̄e-n diyako gansan ye, o min b̄e san to b̄e bolonkolonya n̄esigi ani k'a labanban. Nafolo ye herēba ye a donbagā n'a labaara baga numan bolo cogo minna, masibakoba fana don a dōnbali n'a rōtijebaga bolo o cogo kelen na. Aw ni ce!

Tumani Yalam Sidibe

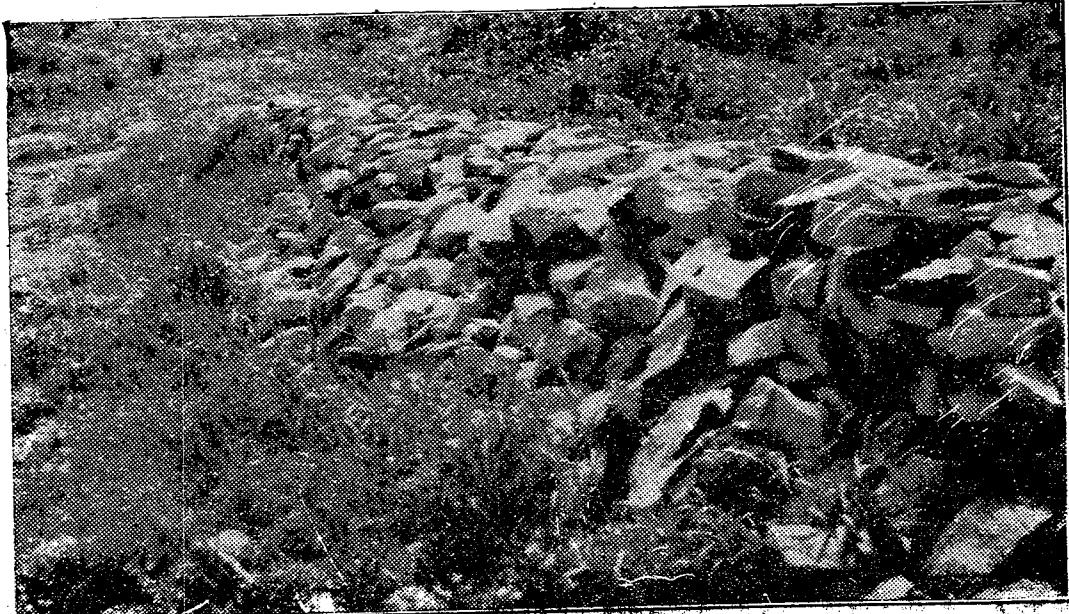
Wari b̄a labaara baga numan de nafa

Otiwale cikelaw ka don (1)

Otiwale ye ciké yiriwa baarada ye, min sigilen bë kulukörö mara kono. A ka baara bennen don kulukörö kafo anj kati kafo ni Kangabä kafo cikelaw lafaamuyali an'u bilasirali de ma u layiriwa dakun siratèye bëe kan. O kadara de kono, Otiwale ye kunnafonisira jelen bo a ka cikelaw kanma, ka bi 1986-1987 baarasan na. Otedowereye, kafow kono cikelaw lakafoli ko, san o san, cikela jana do ka foro kono. O forofilew kelen-kelen bëe ye kalansen telin ye cikelaw bolo, min banbannen dontaabolo saba kan : N'yere y'a men, n'yere y'a ye, awa n yere b'a lakali n ka dugumogo tow ye. Oforolayelweye balikukaramogow ka döñko n'u ka seko donbaw ye. Olu de bë kuma maa welelenw bëe ye foro nafa sabatisiraw bëe kan. Forosirabo ; forodanbo; dugukolonon kubenbaaraw; seneferw sicayali nafaw; musowka yiriwasirawtaafanw, olu n'u jögonna caman werew. I k'a dön, këne ninnuye tubabukanfola caman tigenyelerelayorow ye de ka masoro balikukalankaramogow ka donta sangajogonna weret, an ka lakolisobaw kalanden jalatigibaw ta ko. "Bamanankan kalanni ye mone ye", i k'a don e y'a sen-fé-kalan dëre, nontë hëre-sorosira lakika weret'anw bolo an fakanw kalanko numan koe!

Ninan, Otiwale ka cikelaw ka donbaw gintanw këra cikékafo naani de kono. Olu ye sirakörö ; Bankumana; Kati ani Guwani ye.

Okutoburukalo tile 18, jama ye jögon soro Sola dugukono, cikela jana Jigi Trawele ka foro kono. O këra kunnawolo ye, awa dunanw ye fen ye min bë somogo samafenba bo. Jigi Trawele ye jomasa de ye. A te koori sene, nka, no ni tiga ani bagandumuniko te jenafin, hali "misikara jarati, "bila mogò la a bara. K'a damine forokene bocogo numan na, ka se forosiraböni forodanbola, fo

Otiwale cikelaw ma dugukolo labenbaaraw ke bolo kofefen ye

ka se farafinno go ni tubabuno go dilancogo juman ma, an y'olu bëe kecogo an'u këkun dòn Jigi Trawele ka foro kono, ka da siraköröla balikukalan karamogow ka jefoli juman kan.

Okutoburukalo tile 20, an ye jögon soro samako dugu kono, cikela jana Seyidu jara ka foro kono. Ale ye koorisenenaba ye. Awa, a ma sumanko ke bolokofeko fana ye. Baara fen ofen

kunnafo dira an ma, Jigi Trawele ka foro kono, okelenw röwaleyalen don a jema Seyidu Jara fana ka foro kono. Nka, fen min b'u bo jögon na, o ye musokaramogomusowyeliye Seyidu Jara ka baara jefolaw cero. Nin don fila folow këra jemukan barikama caman foli ye. Jigi Trawele y'a jira ko: ale ye seneferw de jemaa ye, ko nk'ale te forotigi ye. A y'a jira jama la ko : bamanan na, dogökë te forotigya

Jigi Trawele ye jomasa ye

soro ka koro to. A ko ale dun koro dalen be so kono.

O kene kelen kan, kulukoro mara senekelaw ka soba nemaa y'a jira ko cikela bee de ka kan ka jigi Trawele ka wale in ke taamaseere ye. A ko k'ante nogen hasidiya kene kan ko nk'an be nogen fadenya konuman kene kan. "karisa ye nin ke a n'o man kan, o ye hasidiyakan ye. Nka, karisa ye nin ke, n fana b'a ke cogo bee la k'a ladege, o de ye fadenya numan ye".

Seyidu Jara ka foro kono, dugutigi ka ciden ye foliba ke otiwale nemaa, a lakolidenw ani dunanw bee ye. A ko ko Seyidu Jara ye a yere ka du kunnawolo, ka dugu kunnawolo ani ka sigida mumem bee kunnawolo. A ko ko Seyidu Jara ka baara in ni taanuni ka kan. Ale ka kumabila kofe, maa

caman kumana. Nka, cikelaw ka demen jekuluba (Sykov) nemaa ka kuma ma temen maa situlo kan. A ko ko tine don cikelaw barika ka bon haali Maliko in na, ka masoro olu ye maa 75 ni koye malidenw hake kemese sere la. A ko ko nka, o barika te se ka sinsin ni cikelaw yere m'u banban u ka kewalew bee kan. A ko k'o de b'u ka adamadenya sabati. Berte ka fo la, maa were y'i demen cogo o cogo, n'o demen ma na fara e yere ta kan, o demen si kotigebali te.

O kene kelen kan, Karan balikukalanko ngenabobaga do, min y'an balimake Dawuda Jabate ye, o y'a jira ko "desantaralizasonko" min be ka fo an ka jamana nemaa fe, k'o nana a nogen soro cikelaw ka duguila! A ko ko Ala ni balikukalan sababu

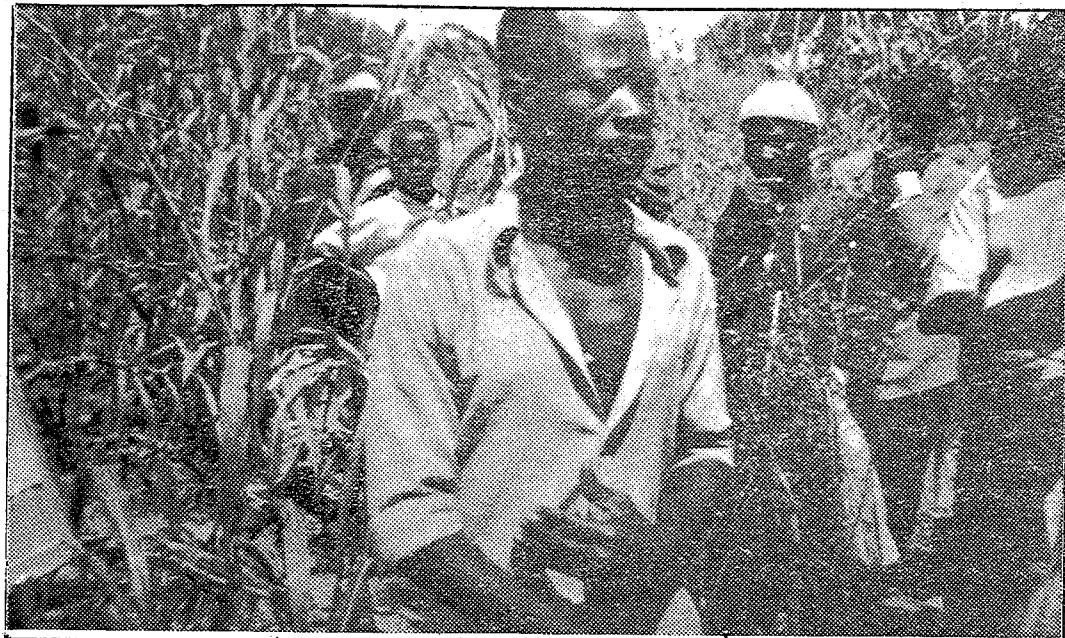
la, otiwale cikelaw bee ye faamuya soro, ka bi waati jan, dugubaaraw bee kecogo numan na. Olu de be den bangesebenw ni sayasebenw dilan; olu de be otiwale ka juruw seben cikelawye anik'ukanniula a sarawaati; balikukalankaramogow de be forow suman; ka forosiraw kenehake jate ani ka dugukolonon kumbenba raw ke. Dawuda Jara y'a jira ko ni kuma diyara aleda, a b'a fo ko cikela ka here baju ye balikukalan de ye. N'a ye kalan soro, a ka bongola be tinetigiya!

Fen min ye dugu fila laban lajelenw ye, a y'olu kongow kalan ngenekono, an balimake Solomani Jalo ka bataki kono. N'okera, awn'a don ko otiwaleko te tulonko ye !

Tumani Yalam Sidibe

Otiwale cikelaw ka don (2)

Asan danmadoyejinan ye, otiwale kelen don ka don dow kerener, k'olu ke cikelaw ka donw ye, walasa k'a ka kunnafoni n'a ka kalan kelenw segesegesa ka marawkono. Ohukumu kono, ntendend, 1994 san okutoburukalo tile 24, otiwale dugukolonon kelebagaw, a lakolidenw n'a minnikelaw, ka fara a sumansi labennaw kan, ani mogo caman were, olu sera Ncibu, Jalakoro Kulibali ka foro kono. Ncibugu be Donbila cikebolofara kono. A ni Diyo ce ye bameter 7 nogen ye. Kati cikekafo kati n'a mara bee lajelen mogow tun be kene in kan. Kumaw damineni ni dugutigi ka foliw ye. A y'a jira kenekan-mogow la k'ale fa ma nin nogen laje nafama ye, ko a koro fana ma temen dugutigiya senfe, min ye nin nogen wale ye. O ko, a ye Ala barika da, bawo a ka jate la, nin y'ale ka kunnandiyaba ba de ye. Dugutigibolen ko yen, Kati mara nemogo ka ciden ye faamaw ka nisondiya jira ani k'u ka folikanw lase jama bee ma. Cikelaw ka soba nemogo, otiwale nemogo, ka

Balikukalankaramogow joyo ye kene kano ye Otiwale kono

fara lamerikenw ka demendon baaradaba kan, n'o ye "USAID" ye, o min be demen don otiwale ka baarabolowma, o nemogo ka ciden fana tun be kene kan. Nin nemogo ninnu bee ka foliw bolen ko yen, kolabennaw ye jama tila kulu naani (4) ye. O kulu kelen-kelen bee ye

Jalakoro Kulibali ka foro yaala. Jalakoro kulibali be mogo 30 de ladumuni. Cikela 7 de b'a bolo. A ka foro senenen ye tari 9 nitila de ye. Keninge danmaforo ye tari 4 ye; keninge ni sojeforo ye tari taritilancs ye; koori ye tari 5 ye.

A ka sene keminew hake :
Dabafin : 1

Dabanjana : 1

Dannimasin : 1

Binfagamasin : 1

A ka baganw hake

Misi : 14

Cikemisi : 4

bagan misen : 1

An donna Jalakoro Kulibali ka foro kono waati min na, an y'a faamu ko otiwale be min ninina cikelaw ka kola, a b'o soro, hali siga kelen t'ola. Jalakoro ye faamuya min soro, ni cikela bee y'o soro, baara be nogoya, nafa be bonya. Mogo caman tun be ka-forosirabo ke bolokofefen ye, Jalakoro Kulibali y'a jira k'o man kan. Forosirabonafate se ka fo ka ban. A be taa-ni-ka-segin nogoya foro kono, aw'a be sira di baganw ma k'u ka forotine bali. Fen min ye nogodingeko ye, o fana nafa te se ka fo ka ban. An yere b'a don ko wari barikabin in kelen ko, fen caman gelayara. N'an yere be se ka nogoo do bo an yere ye, o kafisa. Tubabunogo man fisa ni farafinnogo ye. A sumaya ka bon. w'a be meen foro la ni tubabunogo ye. Tubabunogo wari ka ca, ka soro nafa min b'a la, o nogen de

be farafinnogo la. Nogo sorocogo ka c'an fe yan. Nogodinge temennen ko, werejana fana be yen. "tari 1 wotoro ne 50!" An y'a ye fana ko mogo caman b'u ka foro koro labila ten ka foro kura tu tige. Walima k'u ka foro labila ka san danmadok'e. Oye seginnko de ye. Yann'i k'o ke, i be doliki (bagandumuni) seno foro koro kono, ka soro ka taa i ka foro kura bin. N'i kosisinna foro koro ma don min, a be k'i bolo foro kura ye. Doliki dili be nogo segin foro kono. N'a yere sera fana, i b'a kan k'a di baganw ma. An y'a ye fana ko cikela dow be yen, ni ji temensira benn'u ka foro kono ma, feere were te soro u bolo belen foro kura bin ko. Otiwale y'a ye k'o man kan. Bawo, o be cikela segin kofe de. An be se ka ji kunben walasa k'a fanga dogoya, ni kabakurusira dilanni ye, ani mugubaganinturuliforokerew la. Mogo caman be siran fana "dugukoli" ne, n'o ye binfagalanye, ka soroalefana be cikela ka baara nogoya. Nka, kecogo de b'a la foro kono. N'iye danni ke, tile 3 kofe, i be binfagalanye, ka foro kono. Nka, i b'a tofo sanjika na

sijne 3 nogen, nonce, a b'i ka dannifen tine. Wa, foro ka kan ka tile 15 de ke yann'i ka don a kono. O kunte dowerye, i sen ka na d'a la, k'a wuli. Wa n'i b'a ke foro la, i be fine kunben. Wa i ka na bo fine bosira fe. Fura in kelen ko forokono, bin be se ka falena la tile 45, danni kelen kofe. Nk'o b'a soro suman ye san soro ka ban. Binte se ka fosi k'a la belen.

Ninbaara kelen-kelen bee'n'a joyoro don foro kono. A bee'n'a nafa fana don seno nogoyal la cikelaw kan.

In'a fo Donbila, otiwale n'a ka jama sera Sabola, o fana kera kunkorotaba ye ka d'a kan, an ye wale minnu ye Jalakoro Kulibali ka foro kono, an y'o wale kelenw de fana ye Sabola

Nka, waleya minnu kelen file nin ye, an'u lawaleyali be mogo minnu fana kono, an bee se ka kan k'a don k'u sababu folo y'an ka siraw de labenni ye.

Anhakili la, faamawn'ok'ukundoni ye.

Jekabaara ka ciden
Solomani jalo

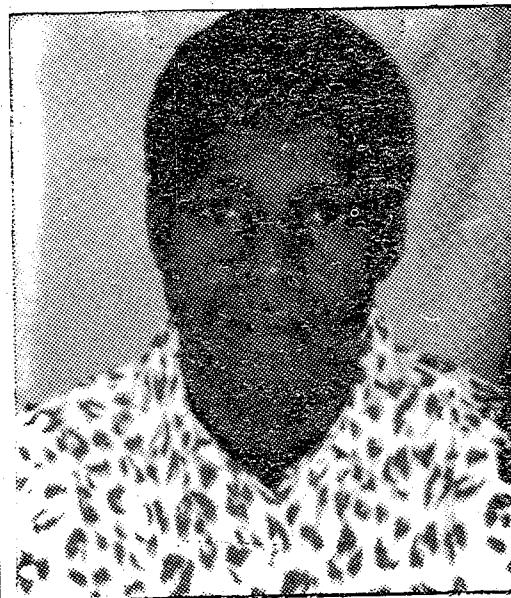
Otiwale ye MAKOCI demenbagaba ye Mali koribaara la

Ka da koori n'a nafa kan an ka jamana ka nafa sorofenw nekun na, an sera Mali koorisene baaradaba filanan lakodonnen nemogow ma ni nininkaliw ye. An ye jaabi minnu soro, olu file (Baarada in te yoro were ye OTIWALE ko (OHVN).

Nininkali : MAKOCI ni otiwale fila bee ye baaradaw ye minnu jesinnen don koorisene layiriwali ma an ka jamana kono, cakeda fila sigikunkelen, o wale kun ye mun ye ?

Jaabi : OTIWALE ni MAKOCI, goferenaman ye baara kelen jira u la, min ye ka jsenekelaw demen walasa u ka soro be yiriwa, k'u makow ne sigiyorow la. Nka, MAKOCI ka yoro danfaralen don, otiwale fana taw danfaralen don. An bee be senekela dege seno ha walasa senefi ninnu be se ka jidi cogo min. U be nafa soro a la cogo min.

Nininkali: Nisigikun be nin baarada fila bee la, u danfara ye mun ye ?

Seyidu Kulubali

Jaabi: Min ye korita fan ye, danfara b'an ni nogen ce, bawo MAKOCI ye foroba baarada ye, sannifeere dagalen don min ye (EPIC). O koro, k'ale be se ka koori san senekela bolo ka tila k'a baara iziniw kono, ka soro k'a jago. Otiwale t'o baarada ye, goferenaman kelen be ka jago yamaruya min ye. O de koson MAKOCI de be se ka koori bee san jamana kono, hali min ma seno a yere ka mara kono, k'o kolobo, k'o feere jamana kokan. O yamaruya te Otiwale bolo. Goferenaman y'ale sigi walasa a ka demen don doron senekelaw ma. O danfara de be otiwale ni MAKOCI ce.

Nininkali: Koori n'a senebaga lahalo be cogodi otiwale maraw kono ?

Jaabi : Koori koje jiidilen don, ka

d'a kan, n'an y'a jatemine sisan, senefen fen o fen be Mali kono, n'a be se ka nafa don senekelaw kun o ye koori ye, bawo goferenaman yere ye do fara koorisongo kan sefawari jaasili kofe. Hali o ko, MAKOCI yere ni senekelaw ka sendikaba (sikowu) ye nogonye laban min ke, doonin farala koorisongokan. O'y'a to senekelawy'u nesin a ma. Bawo ale doron de be se k'a to u be nafa soro, k'u ka nisongow sara, anika senekeminew san, minnu ye misidabaw ni wotorow ye. O tuma, bi-bi in na, kooriko koni yiriwalen don, bawo salon an tun be tari ba kononton nikemekonotonna (9900), ninan songo min fora, ani senekelaw yere b'a don k'u te fen soro no ni fen werew la, u sinna k'u bolo fa koori la. Sisan an be tari ba tan nikelen anikeme saba ni bi saba la (11330). O b'a jira k'a fo ko senekelaw dalen don koorisene na. U y'a don u ka nafa de be soro a la.

Nininkali : Bi in na, MAKOCI haminankow ro belebele do ye koori-bo-joona ye. Otiwale haminanko ye mun ye a ka maraw kono?

Jaabi:

Otiwale haminanko te foyi ye koori ta fan na, MAKOCI haminankoko, k'a masoro a bee de be taa izini kelenwa, a be feere nogon fe. I n'a fo n'y'a fo an ka kuma damine na cogo min. MAKOCI de be koori bee san. Koori bee laban y'ale de ye.

Otuma, kooribe seka songonuman soro cogo min, a be ke koori numan ye cogomin walasa an bee be kunnawolo a la, an bee haminanko ye kelen ye o siratge la. O de kanma, yan senekelaw ni MAKOCI taw be jekulu sigi (sendika) koorisetafanna. Kuma fen o fen be fo MAKOCI la, Obef'u bee jena. O la, senekelaw bee b'o kumaw de labato. Koorisene ta fan na ne jena. Okoni ye kojelen ye, ka d'a kan ladilikan fen o fen be di MAKOCI mara senekelaw ma, o kelenw de be di yankan ma. An ni MAKOCI mogow be wuli nogon fe samine fe ka yaala an ka maraw ni MAKOCI maraw kono. Ladilikan fen o fen be koori kan: (koori

kura don wa, a ka kan ka ladon cogo min, a ka kan ka bo waati min), an b'o bee di kooriselaw bee ma nogon fe. O b'a jira k'an bee haminanko ye kelen ye.

Nininkali : Yali i be se ka do fo an ye halisa koori-bo-joona nafaw la wa?

Jaabi: Koori-bo-joona, nafa min b'a la, o te se ka fo ka ban. A jirala k'a fo ko ni koori menna tile la a sun na, ko tile b'a ja. A be ja kojugu, a be bin dugu ma, namannaman be k'a la. Hali izini la, gaarimin be bo a la, o ne ma ni. I b'a tomi-tomiy'ola. O b'a jira ko ka koori bo joona yanni a ka bin dugu ma, k'o de kafisa. Ayiwa ko were be yen n'a be fo ma ko manaya" ni "magaya". O ye mun ye? N'i ye koori saman, a ka kan ka segin a no na de. N ka ni tile y'a ja a sun na, n'i y'a saman, a be tige. O tuma, o ye fen ye min baara ka gelan hali iziniw yere bolo. A jirala ko ni izini be koori baara, ni koorikolo jara kojugu a baara be geleya; koorikolo be mognomognon, ani kooribu be don nogonna. A be ke baara gelan ye izini ma. Koori yere nogolen de be bo. A te se ka feere jamana ko kan. Koori-bo-joona b'an kisi o ma. Ni koori binna duguma a be nogo. Hali a feereli te ke konuman ye anw yere ma. O b'a to an ka koori be jaasi dije koori suguba la. Ayiwa dije koori bee be nogon soro suguba de la ! N'i ka koori ce ma ni a te san dere!

O b'a to an be songo min soro tuma caman k'a fo ko an be ladiyalifen di senekelaw ma, k'a da koori songo numanya kan, o b'o bali.

O ye ko ye an be se k'a laje ka min dabila walasa ka koori bo joona, a ka nafa don jamana kono.

Ni koori bora joona fana a be ko were ke, bawo fenjenama dow be koori no fe, o fenjenama ninnu bee botuma be nogon na. Dow be yen, olu be bo saminedonda fe, dow be bo saminecema, dow be bosamine laban.

Koori minnu be kofe kojugu, n'u ma bo joona, fenjenama ninnu bena balo olu la. U b'u pan-pan, u b'u daji tu la kana ni b'a fo min ma koori noronan. A

be ke i ko n'i kelen be ka koori fin, bawo daji ni fenw be k'a la. Fenjenama ninnu be tila ka jigin dugu jukors k'u fanw da yen, ka san were makono. O b'a jira k'an be koori-bo-joona jini walasa koori-ju minnu be yen, olu ka bowalasa san were, fenjenama ninnu kana caya tugun. O ye koori-bo-joona nafa filanan ye. Ayiwa a be musakako fana nogoya senekela ma. Ni koori meennna toro kono, senekela be wajibiya ka posonji san k'a ke ka benjenama ninnu gen walasa koori kana nogokojugu. Obesb'a to musaka were be fara a kan min be do bo senekela ka koori wari la. A ka kan ka juru min sara o be bo koori wari de la. O tuma, o b'a bin koori songota fanna. Ayiwa min ye girinya ta fan ye, ni sumaya be koorikolo la, a ka girin o waati. N'a dun menna tile k'a gosi, a be fegonya. N'ataara basikili la girinya soro be dogoya. Senekela dun be sara girinya de fe min be bo basikili la. N'ogirinya ma soro, a be i n'a fo i ye do bo a la de. O tuma i ka koori bo joona, o nafa de ka bon i ma, wari-soro yere ta fan na. An b'a jini senekelaw fe u k'u hakili to o yoro la.

Koori min be bo joona fana, o ne ka jni n'an b'a fo o ma "ne sanuman" ka temen koori mennenw kan foro kono. Ni tile ye koori jeni, a be ne manogosi. Baara caman be ke koori tow la o te se ka ke koori kosafetaw la. O tuma, an b'a jini senekelaw fe u ka nin baara danmadow ke, min be nafa lase Mali ma ani MAKOCI yere ma, o min be koori feere kokan. Koori nejuman de ka jni. An be songo soro o de la. A nafa be senekela fana kan. N'a y'a bo joona k'a da kaliteko kan. Ni koori binna k'a nogo, hali a sanyoro la, an b'u kalite bo nogonna. Kalite folo dun de songo ka ca ni filanan ye, o fana songo ka ca ni sabanan ye. O tuma, n'i ma folo soro, a be ke i komi i ye senefu de ke.

Senekelaw k'u hakili to o yoro fana na. Walasa an bee be nafa soro nogon fe. Koori feerebagaw n'a senekelaw bee ka nafa b'o de la.

Nininkali : Ladilikan walima welekan

KA SE DUGUW MA

jumēnw b'i bolo ka nesin kōrisenelaw ma?

Jaabi : An be fen minnu f'u ye samiñe o samiñe, an be segino kelenw de kan. An be ladilikan dōw f'u ye. An b'a f'u ye ko, ni kōrisi min taara k'a fo k'o de be sene ninan, u k'u wasa don o la ka d'a kan anw ni nininikclaw de be nogon fe ka kōrisiw laje, nafa be soro minnu na, ubu n'u soro cogoya la. An fana b'a laje fana ni kōri min be se ka san kōkan, ni wari be soro a la. An b'o kōri de senen i lajini an ka mara la.

O tuma, n'a fōra k'an ye nin kōrisi bila ninan, k'an be yelema kōrisi were kan u k'u jija k'o senen i ke ka masoro nafa b'o de la o waati la. U k'o kōrisi sene. Senekelaw k'an'u dogo k'a fo ko kōrisi were be yen. Ka t'o ta ka n'o nagami u ka kōri la, ka kene dan n'o kōrisi ye, ka tila k'o feere. I be taa a soro fiñe dōw de yera o kōrisi la iziniw fe walima fini dilannaw fe n'u ko k'u t'a san o koson. O sababu de la, anw fana be kōrisi yelema ka k'u sagonata ye. An be se ka wari soro min na.

Senekela caman b'u dogon ka kōrisi kōro bo k'o dan. O te ko juman ye. N'a fōra k'a ka min sene a k'o sene. An ni iziniw de be baara ke nogon fe. O y'a soro sifileliw kera, olu ka yoro la, k'a fo nin kōri be sabati yan, fiñe t'a la a be se ka nafa lase senekelaw ma. O de kanma anw be soro k'a n'o kōrisi jensen u kōro. Ni lasigidenw ye kōrisi min jensen u kōro, k'u jilaja k'o min e ka sene ke o hukumu kōro. O de be diya anw fana ye. Ayiwa filanañ ye mun ye?

Senekela caman b'a fo ko samiñe y'u min e u bolo ma, ka girin ka kōri sene. U te yoro buluku. Min ye Bulukuliko ye, an b'an sinsin o kan kosebe, bawo kōri ye fen ye min dili be jigin kojugu. Tuma dōw la, a be taa fo metere naani, n'i y'a sen a no fe. O tuma o te se ka ke dugukolo gerennen kan. N'i ye kōri dan dugukolo gerennen kan, a dili be geleya soro sanni a ka da soro.

O la, kōrisun min be soro, nafa te

Sumansene fana n'a ka barika don Otiwale kōro

soro o la. A be fo k'an binna ninan kōri sene na, ko nafa t'a la, walima nin kōrisi nafa ka dōgo ka soro a baaracogo de don. N'i ma fen o fen baara ko juman, i te nafa soro o la. O tuma, an b'a jini senekelaw fe u ka bulukuli ke kōrisene damine na ka soro ka danni k'o kōfe. A sabanan ye kōrifurake ye. An b'a jini senekelaw fe, u ka kōrisifurake; k'a lajo. Sijolanw be yen o koson. Olu ka kan ka nagami kōrisi la yanni i k'a dan dugu la. Fenjenama caman be dugu la, minnu be kōrisi dun. Hali n'u m'a dun, banakis e suguya dōw be yen minnu ni kōrisun be wuli nogon fe. O b'a to bana be jensen kōriforo kōro. Nafa soro ta be dōgoya.

An b'a jini senekelaw fe, u k'u jija, ka "sijolanw" nagami kōrisi la walasa ka danni ke.

An b'a jini u fe fana u ka danni ke joona. Dannijoona anw fe yan, o ye k'a ta zuwenkalo tile folo la, ka taa a bila zuluye kalo tile 10 na. N'i temenn'o kan, a ka ca Ala fe, i ka kōri be ke kosafeta ye, bawo kōri -bo-joona te se ka fo e ye tuguni. N'i b'a fe ka nafa soro kōri yeres la, i b'a dan nin danfara ninnu ni nogon ce.

A woɔronan ye kōri nemadanni ye. Ni yoro min ma falen i ka kōriforo la, i ka kōri nemadan. Bawo kōrisun hake do de be yen o ka kan ka nafa do

de don. N'i ka kōriju dun ma se o haké la i te se k'o nafa soro. Danfara caman mana don kōriju ni nogon ce, o fana, nafa ka dōgo pōnbasikili la. Bawo i bēna kōri bo, otēna caya. O tuma, an b'a jini senekelaw fe, uka o nemadanni ke a waati fana na. N'i ye dogokun fila ke ka soro kōri min ma bo, an b'a jini i fe i k'a teliya k'a nemadon walasa i ka kōriju ka kene labo kosebe.

7 nan ye bin siyenko ye

Kōriju ye fen ye min mako be tile yeelen na kosebe. n'a nibin gerentera nogonkōro ale te bo a nona. O tuma kōri be nagasi. I te nafa soro a la. O koson, bin kana kōri bee nagasi. I te nafa soro a la. O koson, bin kana kōri min e, bawo ni bin fana b'a jukōro, fenjenamaw de be taa basigi bin na. Hali n'i ye pōnpeji ke kōri la, fenjenama ninnu be jigin ka t'u da bin jukōro. Kofe nipo npeji fanga dōgoyara, u be yelen ka juguya ni folo ye. A be ke i n'a fo i ye pōpeji de tijne. O be ke waribō fu ye. An b'an sinsin binko kan kosebe, senekelaw k'u hakili t'o la.

8 nan ye nogoko ye

Kōri ye fen ye min ka nogoko ka gelen doonin, bawo senefen don ni nogon ma k'ala, i t'a nafa ye.

Ninan, otiwale ni MAKOCI mōgōw yaalara fan bee, ka nogoko fo senekelaw ye. Bawo a kōlsira k'a fo

K'u te nafa soro koori la nogoko koson. Nogosuguya fila de ben yen. Kelen ye "Kopilekisi koori" ye; filanan ye "ire" ye. "Kopilekisi koori" in de ka kan ka ta kabi bulukuli waati k'o don, ka soro ka danni ke. O kofe, ni diliw be na bo koorisun na tuma min, onogo be seben n'an b'a fo o ma judonn'i nogo.

Caman b'a ke ni koori wulila ka kalo soro, u be soro k'o nogo k'a la. O waati la diliw te nafa soro a la u te tali k'a la ka ben koori yere si hake ma. O la, an y'a f'u ye u k'a don joona. Yanni danni ka ke, "Kopilekisi" do be don, o kofe, ni koori bena se feere ye tuma min, u be soro ka "Ire" don. Lasigidenw be hake min f'u ye, u k'o fana labato, bawo hake de be nogo fana na. N'i temenna kojugu, i ye wari min don nogo la i te o wari, soro koori la. Jatemineaw ye a hake do fo, n'i y'o don i te bin koori la wa i be nafa soro. Nka dan de be koori fana nafa soro la. O tuma an b'a fo ko hake min fora lasigidenw fe, ko senekelaw k'u hakili t'o la, k'o labato.

A ka ca a la, anw ni nininikelaw ye min fo, u ka nafa b'o furakeliko, oye ko ye min fana ka gelon kosebe, bawo koori ye fen ye, fennemana caman b'a nofe ka temen senefen be sene kan, n'a bora tamatikene n'a nogonnaw la. In'a fo an y'o fo an ka kuma damine na cogo min, senekelaw ka kan k'olu de kelle. N'olu ma kelle, d'ow be kooribulu dun, d'ow be koorisun yere sogo. D'ow yere be kooriden sogo. O la, koori yere be toli i bolo. O ye fen ye min be taa ye koori kalite la a nenabowaati la kaliteko siratege la. Senekelaw k'u janto o la.

Koori furakeliko donnen don, wa baaraminenw b'o kanma. Lasigidenw fana be senekelaw kere fe minnu be furakeli nedon. Sano san, Otiwale yere be senekelaw dege a kecogo la, walasa k'u tanga fura tsoro ma, bawo posoni de don. A be fennemamaw faga cogo min a be mogow yere faga ten, wa a be baganw fana faga ten. O tuma, ladilikan min be di u ma koori furakelisirategela, uk'olabato. Ayiwa, an da sera koori-bo-joona ma, n'tena men o kan tugun.

Koori-bo-joona in be koori

labaarabagaw bee nafa. An y'o fo; ko koori ka bo joona. K'o nafa de ka bon bee ma. K'a ta minnu b'a sene, minnu b'a san ka taa bila fo jamana yere la. Bi bi in na, jamana jigi dalen don koori de kan, ka d'a kan, ale de be nafa lase an ma kosebe ka bo jamana kokan. Ninnu ye ladilikanw ni welekanw ro kunbabaw ye an be se ka minnu di sisan.

Nininkali : Yali koorisene te na ke fijne ye balosene ma, min be se ka wolo kongo la wa?

Jaabi

Anw demen-donna-cakedaw be balosene ni koorisene bee dedon nogon na, bawo u te nogon tine cogo si, ka masoro anw b'a laje. Izini minnu be jamana yere kono, olu te se t'a to koorisene ka se ka ke fijne ye min be kongoladon jamana kono. Misalila : bi bi in na. Otiwale maraw kono, tarihake min dalen don senefenw na ninan baaran (1994-1995) la, o ye tari ba keme ni mugan ni konoontan ani keme duuru ni binaani ni saba ye (129543). O tari hake de dalen don. N'i ye koori jatemine, ale yetari ba tan ni kelen ani keme saba ni bi saba ye.

N'i ko k'i b'u da nogon na, i b'a soro koori te temen tari 8 kan keme-keme sara la, Otiwale maraw kono. An be yoro min sisan, n'b'a jira ko koorisene ka dogo; senekela bee yere te koori sene. O ye kelen ye.

Filanen, senekelaw yere be se k'o sementiya kosebe. N'i ye fen ofen dan dugukolo la koori senenen kofe, no walima kaba, i be taa a soro i ye nogo min ke a dugukolo la, o to be yen. O no be ne ka temen i ka foro to bee ta kan. Senekelaw be se k'o kuma sementiya. Caman be nogota k'a ke koori la ninan, k'a fo ko san were n ba fe ka no caman soro. Juru min be don u la, u yere t'o jate koori ta fan na. U mako be no soro de la, koori kofe san were. O b'a jira ko koorisene mana taa, cogo o cogo nefe, sumansene de be yiriwa ka taa a nefe. Tonomin be soro o tari kono koori kofe, o kafisa don-o-don-foro kura-bo ye, ka d'a kan an y'a jatemine

ko nogote soro ka k'o foro kura bolewn la. Senekelaw bee b'u labila n'u nafa dogoya. U be foro kura were bo. Kene be bonya u fanga te se a la. No danniforokonkoorikofe, obesene senekela ka baara segen dogoya. An b'o de kene kan koorisene ta fana na.

Otiwale yere ye yiriwali cakeda de ye. Tuma o tuma, ni koorisene bena fijne don sumansene towla an b'a don baara min ka kan ka ke, walasa k'o bali. An t'a to senekelaw ka sene ke ten. Tarihake do de be yen, san o san, o de be tila senekelaw ni nogon ce duguw kono. K'a f'u ye k'u man kan ka temen o hake kan. O tuma, dan de be koorisene na. Dugumogow be nogon laje, k'o tari hake tila u ni nogon ce.

Bi bi in na, Otiwale mara ta ye tari ba 12 ye. An ma kan ka temen o kan. Otariba 12 yere bee ma soro. An ye ba 1.1. ani keme 3 ni 30 de soro. O b'a jira k'an hakili b'a la ko koori tena temen an donyoro kan. A berebennen don anw fe yan halisa.

Nininkali : Otiwale mara ye hake joli ye an ka jamana kono bi bi in na?

Jaabi : Mara seegin de be Otiwale bolo. A mara folo ye Kangaba ye, 2nan ye Bankumana ye, 3nan ye Kati ye, 4 nan : Welesebugu; 5 nan : Guwani, 6 nan : Dankasa; 7 nan : Kulukoro; 8 nan ye Sirakorola ye. O kera zuwenkalo in yere de la. Nont'e mara 10 de tun don. To fila tun ye Boron ni Bananba ye. "Serekili" 4 de tun b'a bolo. Sisan, kelen bora a la, n'o ye bananba ye, mara fila ninnu b'o fe. Olu latemenna a kafo seneko cakeda nemogoso ma, min be kulukoro. O ka yoro dan tun ye Nara doron ye. Ka bo Nara, ibena temen Boron fe, ka temen Bananba fe, ka na se Kulukoro. O b'a jira ko "kafo seneko cakeda" mogow be kelenlankolon de latemenn yanni u ka s'u ka yoro la. A fora ko walasa, u ka baara ka ne, ko ka yoro ninnu latemenn una. Kolokaniyanfan, tun be ODIMO fana bolo, a fora ko k'o fana d'u ma walasa u ka kafow ka tugu nogon na. Cogo min na u be se ka baara k'a nema. O koson, Otiwale mara ye seegin ye bi.

Nininkali kebaa Bakary Sangare

Jekabaara kalanbagaw ka batakiw

Kurun sera cencen kan

Haate, nin dakabanan kurun in wulito, mogow tun siranna de; Dine dankan na, adamadenya kurunw la belebele bora. A ye san caman ke sanni a ka se Afiriki ji kan;

Adonnenfarafinna, anifine donna, jaa nin ni fijne tow te kelen ye.

Anw y'a faamu ko fijne in tun ye demokarasi fijne de ye, ka jama hakilinan ke jamana taabolo ye, ka tonw caman sigi, u bee n'u kuntillennan. Adamaden kelen-kelen bee ka don i dingoda fe. Iyere miirlila, kuntillenna min be se ka, jamana yiriwa, ka lafiya lase jamana denw ma.

N'i y'a men ko Demokarasi a faamu ko jama, ka d'a kan sariya de be sigi, sariya min danma ka kan bee la. Bee lajelen ka kan k'o bato. Mogos si te o sariya sanfe. Hali jamana kuntigi, n'a ye saniya in soso a be nangi. Demokarasi de ye ka tijne demen nkalon kan, ka fentigi ni bololankolon danma ke ne jamana kono.

Demokarasi ni yeresemabila te kelen ye. A ni yeresagoke ka jan nogen na.

Wa kurun intun ye fijneba in nebila de ye : a bilasiralan. Mogos minnu tun be kurun in kono, olu de y'a jatemine ko kabinifarafinna ka yeresemahoronya dir'a ma yoro min na, a dessera ka feresoroka boanona. Konifarafinna denw jolen meen na u sen kan, ta te menen sisi te bo, nogenfaga ni nogen sogo dumun ko, siginogenw y'a kanu ka farafinna bila sira kan u yere be min kan!

Qaniya numan de ye u bila o la sa wa?

Nininkali gelen.

Mayimuna Kulubali

Ka bo Sukoso I, 1994 san, kalo 9 n tile 2

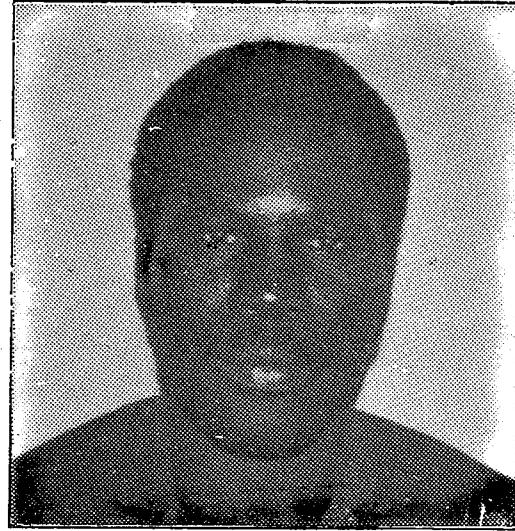
Ka ci Jekabaara ma

Linan sanji kelen be ka tijeni ke yoro min na an ka jamana kono, a n'a ko kan, an ka dugawudon be u bee lajelen ye. Ala k'an kisi a nogenma sanji danmatemennen ma. N balima senekelaw, sefawari fanga dogoyara, do farala an ka koori songo kan min be sababu ye ka caman ta an senekelaw ka geleyaw la. Odiyara an bee ye. Nka fen kelen be yen, fo n'an y'an hakili to la. Doonin koori be na se, koori boko numan, a furakeli ko numan o de be wari caman soro.

An fana dun ka lakolosili te se koori ma a furakeli waati. An denw be taa furakeli la, u be taa u munumunu foro kono ni furaji bidon kelen ye, ka segin ka n'a to feere. An t'u kalama.

Tumu dato be caya. Koori ne be tijne, an caman b'a fo ko linan furaji ma ni. A tijebaga dun b'an yerew ka so kono. An k'an hakili to o la.

Filan: An be dolo sigi koribolaw ye ko walasa u ka se ka caman bo; o caman mana bo numan fitiinin be fisaya n'o ye. An ka sabali ka koori ladon ka ne, an nafalan ka bo a la, jamana fana ka nafa ka soro. Koorisene jamanaw cayara sisan, Mali doron t'a sen.

Burama Kone

Folikan

Nka foli b'an moden Kepa Damele ni Tumasana Lasine Damele ye Jebe. B-Z ZAER la.

Ka fara Tumani Yalam Sidibe kan a ni fama.

N ye bataki fila ci, n ma jaabi soro olu kan. O de tun ye n farifaga doonin.

Aw balimake Burama Kone.
Sukoso 1 sekretori don Gantara ZAER la, Zebala Sekretori.
K'an ben sine were.

Jaabi: *Burama, i fari kana faga. Ko bee n'a benwaati don. I ye bataki minnu ci i ben'u bee ye kelen-kelen Jekabaara kono. Hali n'o yere ma ke k'a sababu ke bataki caya ye an bolo, ika kan ka sebenwci an ma, o de b'an hakili to nogen na. K'an ben!*

Tumani Yalam Sidibe

Kamanaganko

Ne Burama Kone kamanagannen don anw senekelaw ka duniya latige kecogo la. Jiritige te ka dabila. Kalo kono jiritigelenw ka ca ni a jiri turulenw ye. Tasuma donni te ka dabila. An ka misiw t'u balo soro tilema fe, fo n'i wulira ka taa i sigi jamana werew kono. Yala o jamana werew konesigi

be laban wa? Ja be k'i magere an na. doonin-doonin. An ka farafinfurabolaw be taa sigida werew la walasa k'u ka furaw soro. Fura olu dow te soro yan fo n'i taara jamana werew la. Tasumadon ni jiriba-tigey'osababu ye. Ne Burama fana ye cikela de ye. Nka, n'an tena ne bi tijeni ko, an kana ninen an denw ko

sini de. An k'an janto o la. An kana olu ka duniya latige geleya. An ka sabali. An ka jamana sariyaw labato. An k'o ke anyerewka herékanma. N'oma ke togo were be wele an ka jamana na, min te Mali ye. Ala k'an k'an kisi o ma. Ala ka sababu numandian bee lajelen ma.

N ka san kura foli be an denke Kepa Damele ye an'an modenke Lasine Damele ka bo Jebe. Nka foli be Tumani Yalam n'a baaraké nogow bee

fana ye ka fara a ka denbaya bee lajelen kan.

N'ka foli be Seku Damele ye, ka bo Koloni ani Lasine Trawele, ka bo Kaledugu Petiyeso ani Amadu Damele, ka bo Bumbala.

Burama Kone
Sukoso AW sekereteri dankan
Kunyana kubeda la

Jaabi

Burama Kone i ka bataki sorola an fe awa a konokow y'an diya fana. I ka kamanagankow ye kenekankow ye. I n'a fo i yere y'a jira cogo min na, an bee be Ala deli de a kana togo were di an ka Maliba in ma k'o sababu ke geleya ninnu ye. I ni ce, i ni baara. K'an ben.

Jekabaara kunnafonisèben
B.P 2043 Bamako
Mali

Wasolon kiisa : a tinew n'a ntaalenw

Tige laban

Nininkali : An b'an kosegin ka don Wasolon kono. I ka kuma na, u bora Futa ka na Manden. Mandekaw ye Ba kofela d'u ma sigiyoro ye, n'o tun be wele ko "solon". Yali i be se k'u buguncogo f'an ye Solon yen wa ?

Jaabi : Fen min yejamuye, Wasolon koni ye siya haani de ye. Jalo ni Jakite, Sidibe ni Sangare, o bee dafalen don Wasolon kono. Nka, kerenkerennenya la, a Sidibe de ka ca. N'o bora yen, Jalow fana ka ca. Sangarew be da o kan. Jakite be Filamana fanfaw de la. Wasolon mara si koni te yen ni Sidibe man ca min kono. Nka, Dusujanna fan Sangare ka ca.

Wasolon bilama tilancogo

Solomani Sidibe : An be don min na i ko bi, n'i y'a men mogow be bo yan ka taa fen jini na Libi ni Ameriki ani Faransi ni Liberiya n'o nogonnaw, mankutu de don. E ka mogo do bora yan ka taa jamana do la. Do taara bo a kan k'a ye ko don kafisa a ma. A nana ke cogo o cogo, do be taa fara a kan yen ! Wasolonko fana ker'o cogo de la. U mana fara nogon kan yoro mankutu bolo fo ka na caya. U nana sigiyoro sorò bamananw ni maninkaw furance la. U sigiyogon minnu ye yoro d'u ma, n'o ye maninkaw ye, olu nana a kolosi waati min na ko Wasolon dugukolo kafisa, k'u be segin u ko, o y'a sorò fulaw ye fanga sorò Wasolon ka ban !

Nininkali : Yali e bora kele kalama fulaw ni maninkaw ee wa, walima fulaw ni bamananw ce ?

Jaabi : N m'o men. A be se ka ke fognogonkoya be don tengun-duguw ni nogon ce. Nka, k'a juguya fo ka se lakali yoro ma, n'to kalama. Folò, mogow tun be nogon bagabaga de walasa k'u bo u ja kan. Ni bagabagali ma sen sorò, to be ke nogon-siginogonya ni nogon-furu nogon la. O de kera Wasolon n'a sigiyogon maninkaw n'a bamananw ta ye. Bi bi in na, u be nogon denw furu ; u be kow mon nogon fe ; u be dogoduguw jo nogon fe. U kera balimamaw ye. O de b'u ni nogon ce kabi lawale la fo sisan.

Nininkali : E hakili la benbaliya min ye Wasalonkaw dese Samori la, o benbaliya be senna halibi Wasolon wa?

Jaabi : Bibi in na, ben de be Wasolon ka masoro bee y'afaamu koadamadenw bennen de be ko dilan ani ka ko bali. Ni adamadenw benna aw be fanga sorò awa mogow were be nebo aw fe. Nka n'aw ma ben, aw be tilatilan, k'aw ke kerefenmogow ye.

Nininkali : An ye Wasolon donsongonifola nana do togo men ko : Ngonifo Buraman Yaliib'oka kokalama wa ?

Jaabi : N ye Burama togo men nka n'm'a ye. N koni y'a men k'a togo bolen don Wasolon cogo min na, a togo bolen don Bamako yan o cogo la, aw'a togo

bolen don Kodewari o cogo kelen na. Dow ko k'a be bo Kamarennia (Lagine Wasolon dugu do y'o ye).

Nininkali : O tumana, Wasolon ye fila ye sa ke ?

Jaabi : Wasolon ye saba ye. Wasolon doonin be Kodewari fe, Wasolon do be Lagine fe, nka Wasolon belebeleba de be Mali fe. Kodewari ta be damine Sokoro la, ka taa Maninan. Lagine ta fana ka ca kosebe. Oyemara kelen mumye ye, n'o ye Manjana ye. Fen min ye Mali ta ye, o fana be mara kelen bo. Fo n'a cayara n'o ye.

Nin ye Wasolon kisa taabolo folo kunkankow ye an be min wele k'a tijesiraw. U nefora an ye an balimake Solomani Sidibe de fe, n'o ye Wasolonka ye min basigilen don Sabalibugukulu la, Bamakoyan. Ni Alasonna, boson were kono, an bena Wasolon kisa taabolo filanan fo aw ye, n'o y'a ntaalensiraw ye. O be fula jamunaani sorocogo kan.

Nin nininkaliw kera Jekabaara togo la Tumani Yalam Sidibe fe

Kolosili : An b'aw ka hakilinantaw makono jemukan in kan, ka masoro mogo ko don be, nka mogo ko-bee-don te. Aw y'a ka batakiw ci nin aderesi la :

"Jamana baarada - Jekabaara
BP 2043 - Bamako (Mali)

Cew

Cew be na, cew be taa
 N ka dijé be to
 Awa jogow ni kewalew te tunu!
 Mogoya ye baara ye
 Babugu-baara de don dëre :
 Dow be dimi
 O ro, dow be nagali
 Dow be kunnangoya
 O ro, dow be kunnandiya.
 Dow be malo
 Awa dow be wasa dëre.
 Aa, dijé
 Yoro-donbalidonnenn
 Aa, dijé
 Yoro-donnen-donbalid.
 Dijé dugu koroba.
 Minnu t'a don
 Olu de b'a diyabo
 Minnu b'a don
 Olu ni malo, olu ni dimi!
 Haasidiya; nénkunanya
 Koniya; mangoya gansan.
 Jaa dijé te don
 Fen-donbalid ka sigida
 Dijé n'a ko kolonw.
 Aw dun ko di?
 Ni min kéra, k'o de be fo
 Ni min fóra, k'o de be ke
 Sonjuguya ni sonjumanya
 Olu si ko te.
 I sigiyoro don
 I kumayoro don
 I yéléyoro don
 I ka danbe b'o dörön de la.
 Nonté, K'a bo mögo yere la
 Fen bee ye wara jugu ye dijé kono!

Tumani Yalam Sidibe

POYIW**Yerédon**

Hun !
 Hun bee te bokasa ye!
 Ne siranna!
 Ne jorola!
 Ne hamina !
 Aw m'a don manamanakoke
 Kafisa manamanakanfo ye?
 A ye wuli an ka sebe ke!
 Baara tuma sera!
 Aw m'a don ko baara be jón ke
 horon ye?
 Aw m'a don ko baara kebaliya be
 horon ke jón ye?
 A ye wuli an ka horonya filen ta!
 Monnikelaw be min ?
 Senekelaw be min ?
 Jagokelaw be min?
 Seriwsida mögöw be min ?
 Baara tuma sera!
 An ka miiri doonin fa danbe la!
 An ka miiri jamana danbe la. Foyi te
 yerédon bo.

Musa Sangare

Balikukalan karamögö kuntigi, ka bo

Jena

N faso kan

A barika Ala ye !
 Bi te wele kunu na.
 Don te wele don na.
 Ko tuma sebali te karaba!
 Ko bee n'a waati don.
 N ka horonya dafara;
 N kéra n yere ta ye!
 Jon tun b'a don ko ne ka kan bëna
 se ka seben!
 Ha! Ayi sa! O te tijé ye!
 Nin ye here ye de!

Nin ye daamuba ye de!
 Ne fana ni n faso kan sebenni min
 ni wali kan te kelen ye!
 Ayi sa! Tijé te.
 Ne farafin!
 Ne finfinkuru!
 Ne fana ni n bara kan sebenni!
 E kayira.
 Nka horonya sabatilan!
 N ka horonya noorolan!
 N ka nin t'a bo.

An ka an jija hali bi.
 An ka laada korow - danbew -
 farafinya masiriw.
 K'u jini - Ku jini.
 Walasa u kana tila an na tun.
 An ka tijé to an denw ani an
 modenw bolo farafinna kan.

Baritelemi Keyita
 Zafukuntigi Kilela
 Sikaso mara la.